

עיקול קונספטואלי למטבע וירטואלי

בלוג

סוגיית המטבעות הווירטואליים מאתגרת את הרגולציה הישראלית, כמו בכל מדינה אחרת, בסוגיות הנוגעות בין היתר למיסוי, ניירות ערך, הלבנות הון ועוד. למרות שהרשויות מנסות להסדיר את השימוש באותם מטבעות, עדיין ניתן לראות שתופעה זו מעוררת שאלות רבות, כשדוגמה מובהקת לכך היא הסוגיה בדבר תפיסת אותם המטבעות כאשר יש צורך לעקל או לחלט אותם.

לעומת כל רכוש אחר, מטבעות וירטואליים הם אולי הקלים ביותר להברחה, שהרי הם אינם נשלטים ואינם כפופים לגופים כמו ממשלות או בנקים. כך למשל, כשמדובר לדוגמא בכספים הנמצאים בחשבון בנק, ניתן לפנות באמצעות צו מתאים לגוף הרלוונטי ולהטיל עיקול על החשבון. כאשר מדובר בכסף מזומן, ניתן לבקש צו חיפוש ולתפוס את הכסף המזומן. לעומת זאת, במקרה של מטבעות וירטואליים, יש קושי אינהרנטי באיתור הרכוש או בנקיטת פעולות שימנעו או יעכבו את הברחת הרכוש.

לאחר הקדמה זו נוכל להבין את משמעות החלטת בית המשפט בע"פ 2665/21 **מדינת ישראל נ' שי שלום סיבוני** (נבו) (28.03.2022). במקרה זה הונחה לפתחו של בית המשפט העליון השאלה הבאה: האם המדינה חייבת להחזיר מטבעות וירטואליים לעברייני שהורשע במסגרת הסדר טיעון חתום, וזאת למרות שרשות המס הטילה עיקול על המטבעות בשל חוב עתק שהעברייני חב למס הכנסה?

הרקע לשאלה הוא מקרה של כתב אישום שהוגש כנגד שי שלום סיבוני (להלן "**הנאשם**"), בשל פעילות בלתי חוקית העוסקת בין היתר בהימורים והלבנות הון. בנוסף להגשת כתב האישום, ערך פקיד השומה לנאשם שומת מס בגין הרווחים מפעילותו הבלתי חוקית בסך 46,000,000 ₪. לשם הבטחת תשלום חוב המס, נעתר ביהמ"ש המחוזי להוציא צו עיקול (להלן "**צו עיקול ראשון**") על נכסים שונים של הנאשם, ובכללם מטבעות ווירטואליים מסוג ביטקוין ואתריום.

לימים, המדינה הגיעה להסדר טיעון עם הנאשם, לפיו הסכימו הצדדים על ענישה של 24 חודשי מאסר בפועל, מאסר על תנאי וחילוט הרכוש התפוס. עוד נקבע בהסדר כי המשיב יוכל לפדות את פרטי הרכוש התפוס בהפקדת שווים המלא. כמו-כן הודגש כי ענייני המס וחבותו האזרחית של המשיב לרשויות **המס מתנהלים בנפרד ובמובחן מההליך הפלילי**. כלומר, חילוט הרכוש לא היה בגין חובו של הנאשם לרשות המיסים אלא בגין העבירות הפליליות הנתענות שנעברו ברכוש, כשבנוסף לכך ובנפרד, על הנאשם לסגור את חובו לרשות המיסים.

כחודש לאחר מתן גזר הדין, המשיב ביקש לפדות חלק מהרכוש התפוס, אשר כלל שעונים, תכשיטים ואת המטבעות הווירטואליים, והסכים לחילוט יתרתו. בהתאם להחלטת בית המשפט, המדינה הנפיקה לנאשם שוברים לפי שווי מוסכם על-מנת שיוכל לשלם עבור החפצים התפוסים. הנאשם שילם את פדיון הרכוש, אך המדינה לא הסכימה לשחרר את המטבעות הווירטואליים, בשל **צו העיקול הראשון** שמוטל עליהם. שבוע לאחר מכן הטיל פקיד השומה **צו עיקול שני**, לפי סעיף 7 לפקודת המיסים (גביה) - עיקול בידי צד שלישי, ודרש מהמדינה למסור אליו את המטבעות הווירטואליים השייכים לנאשם.

כתוצאה ממצב זה, על בית המשפט העליון היה לדון בשאלה האם המדינה חייבת להחזיר את המטבעות הווירטואליים לידי הנאשם, ורק לאחר שאלו יגיעו לידיו תוכל רשות המס להטיל עליהם עיקול, או שניתן להטיל את העיקול על המטבעות הווירטואליים כשהם עדיין בחזקת המדינה?

יודגש כי החוב של הנאשם למס הכנסה היה גבוה בהרבה משווי המטבעות הווירטואליים (וזאת גם לאחר שהשווי שלהם עלה), כך שטענת הפרקליטות הייתה כי התעקשות הנאשם לקבל את המטבעות טמונה באופיים הייחודי של המטבעות הווירטואליים, **אשר ייתכן ויקשה על רשות המס להניח עליהם את ידה בשנית לאחר שימסרו לידי הנאשם.**

בית המשפט בהחלטתו התמקד בהיבט החוזי של הסדר הטיעון - בחוזה ישנה לכאורה סתירה: מחד, נכתב שהנאשם יכול לפדות את הרכוש, וכחלק מהמשמעות של 'פדיון' המדינה צריכה למסור אותו לנאשם; מאידך, נכתב שענייני המס אינם כלולים בהסדר, ולכן רשות המס יכולה להטיל עיקול נוסף על הרכוש ולמנוע את מסירתו לנאשם.

לבסוף בית המשפט קבע כי הפרשנות המקיימת של החוזה היא מסירת הרכוש לידי הנאשם, ולאחר מכן יהיה ניתן להטיל צו עיקול של רשות המיסים על הרכוש. עוד הוסיף בית המשפט, שאי-קיום ההסדר ככתבו יפגע במוסד הסדר הטיעון, ובכך יגרום לנאשמים אחרים לא לסמוך על הסדרי טיעון. כמו כן נקבע כי על המדינה היה להתנות במפורש בהסכם שרשות המס יכולה למנוע את קיום ההסדר על-ידי צו עיקול על הרכוש, וכל-עוד התנאי לא נכתב במפורש המדינה חייבת לקיים את ההסדר ככתבו ולמסור את המטבעות.

מקרה זה מהווה דוגמא נוספת לניסיון של מערכת המשפט והרשויות להתמודד עם סוגיית המטבעות הווירטואליים ולהכיל את החידושים והשינויים המתמשכים בתחום זה. במקרה זה בית המשפט העדיף לחזק את מוסד הסדר הטיעון ולהבהיר למדינה כי עליה למסור את המטבעות ולקיים את ההסדר כפי שנכתב, אולם לאור התהפוכות המתמידות בתחום המטבעות הווירטואליים ועולם הקריפטו בכלל, יתכן מאוד שההחלטות בתחום ישתנו ויתהפכו לאורך הזמן.

אנשי קשר

הילה שמעון
שותפה